

همدردی با محرومان، اولویت رفتاری امام رضا (ع)

۲۳ آذر ۱۳۹۴ ساعت ۱۸:۳۳

یک انسان با ایمان باید درباره دیگران خواهان اموری باشد که در خورد نسبت به آن امور احساس علاقه و دلبستگی می‌نماید و هرگونه شر و بدی را که برای خویشتن نمی‌پسندد برای دیگران نیز نپسندد، زیرا اینگونه برابر اندیشی و مواسات با دیگران، بیانگر روح ایمان و حاکی از حس تعاون و هماهنگی همبستگی با آنها می‌باشد.

در طی احادیث صحیح این سخن نظر جلب نظر می‌کند که «هیچ یک از شما نمی‌تواند برای دریافت عنوان «مؤمن» آمادگی کسب کند مگر آنگاه که نسبت به برادر ایمانی خود خواهان اموری باشد که آنها را برای خویش نیز خواهان است».

بی شک رعایت این نکته اخلاقی در مورد زیر دستان از اهمیت ویژه‌ای برخوردار است و طی احادیث متعددی به همه‌ی انسانها گوشزد شده که باید از رنج دیگران غافل نمانند و همبستگی خود را با آنها فراموش نکنند، چرا که این زیر دستان چشم امید به مهتران و زبردستان دوخته‌اند تا خواسته‌ها و کمبودهای مادی و معنوی آنان به وسیله آنها تأمین و جبران گردد و از این رهگذر حال پریش و نابسامان آنان سامانی گیرد.

یکی از صفات برجسته امام رضا (ع) مواسات و همدردی با محرومان بوده است و در طی زیارت آن حضرت این خصیصه‌ی بزرگ اخلاقی مطرح شده و به ایشان چنین خطاب می‌شود: السَّلَامُ عَلَی غَوْثِ اللَّهْفَانِ وَ مَنْ صَارَتْ بِهِ اَرْضُ خُرَّاسَانَ خُرَّاسَانَهُ سَلَامٌ وَ دَرُودٌ بِرِ چاره ساز و فریادرس بیچارگان و سلام به آن کسی که سرزمین خراسان به برکت وجود او به سان خورشید تابان جلوه‌گر گشته است.

براین اساس حضرت هرگز از افراد محتاج و رنجها و آلام بینوایان غافل نبوده و هر وقت سفره غذا را برای آن حضرت می‌گستردند همه خادمان را کنار سفره خود می‌نشاند حتی از دربان و نگهبان نیز غافل نمی‌ماند و آنگاه که تنها می‌شدند و فراغتی برای ایشان فراهم می‌آمد، همه اطرافیان خود را اعم از کوچک و بزرگ و خردسالان و بزرگسالان را پیرامون خود جمع و با آنها به گفتگو می‌نشستند و با آنان مأنوس می‌شده و آنها را نیز با خود مأنوس می‌ساختند و خود را تا حد موقعیت و منزلت آنان تنزل داده و آنها را در حد مقام و موقعیت خود ارج می‌نهادند تا احساس خفت و شخصیت خویش را فرومایه و ناچیز نینگارند و سرانجام با چنین تدبیری ظریف، برابری خود با آنها و برابری آنها را با خود بدانها اعلام می‌نمود و با کمال صراحت به همه انسانها گوشزد می‌کردند که تمام افراد انسانی و مردم با ایمان با هم برابر و برادر هستند و مقام برتر ظاهری نمی‌تواند آنچنان امتیاز آفرین باشد که طبقات محروم را از طبقات دیگر بیگانه سازد.

کلینی در «الکافی» در طی روایتی که به مردی از اهل بلخ می‌رسد چنین یاد کرده است که می‌گفت: من در سفر خراسان همراه امام رضا (ع) بودم، یکی از روزها دستور دادند سفره غذا را گستردند و همه خادمان را که از اهل سودان بودند کنار سفره دعوت

کرده تا در معیت آنها غذا تناول نمایند. پس گروهی عرض کردند: اگر سفره‌ای جدای از سفره خویش برای این بینوایان سیاه چرده و رنگین پوست تمهید می‌کردید بهتر به نظر می‌رسید؟ حضرت در پاسخ فرمود: پروردگار تبارک و تعالی یکی است، پدر و مادر همه ما یکی است و جزاء و پاداش و ارزش و احترام افراد در گرو اعمال و کردارهای آنها است نه رنگ پوست و یا سایر امتیازات پوشالی.

بر این اساس امام رضا (ع) پیوسته به مستضعفان ارج می‌نهاد و خلأ معنوی و روحی و کمبودهای مادی آنها را با گرمی داشت منزلت آنان و امدادهای مادی جبران می‌فرمود. اما در برابر مستکبران برخوردی دیگر داشتند. آمده است وقتی فضل بن سهل، حضور امام رضا (ع) رسید، یک ساعت بر سر پای ایستاد و حضرت به او چندان التفات نفرمود تا آن که سربلند کرده و به او گفتند: چه حاجت داری؟ عرض کرد: سرور من، این نامه ای است که امیرالمؤمنین! مأمون برای من نگاشته است و طی آن نامه هر چیزی که از مأمون درخواست کرده بود به او بخشید و به امام رضا (ع) عرض کرد که شما چون ولیعهد مسلمین هستید سزاوارترید که همسان با عطایای مأمون مرا مشمول بخشش خود سازید. پس حضرت فرمود: نامه را بخوان و آن نامه بر روی پوستی بزرگ نگارش شده بود. فضل مدت زیادی سر پای ایستاده تا خواندن نامه را به پایان رساند، آنگاه به فضل گفت: اگر از مخالفت اوامر الهی برای همیشه بپرهیزی هر چه از ما می‌خواهی از آن تو است.

امام رضا (ع) با این بیان کوتاه نقشه فضل را در محکم کاری هدفش خنثی ساخته و حتی به او اجازه نشستن نداد تا آن که فضل به سهل با حالتی سرافکننده و خفت آمیز محضر آن جناب را ترک گفت.

بر این اساس ارج نهادن به مستضعفان و مواسات با آنها یکی از نمودارترین خصلت های روحی امام رضا (ع) بود که به این خصیصه سترک و شکوهمند اخلاقی تا واپسین لحظات عمر خویش سخت پای بند بودند و نیز در پی آن بودند به سردمداران و دولتمردان و به همه انسانها اعلام کند که در طریق رسیدن به سعادت و نیک بختی دنیا و آخرت باید درد و رنج توان بینوایان را فراموش نکرد و گرنه باید جامعه انسانی در انتظار سقوط و نابودی آغوش بگشاید و آماده هر گونه بلا و آسیب‌های سخت دنیا و آخرت باشد.

منابع:

۱-محدث قمی، منتهی الآمال: ج ۲: ۱۷۶.

۲-فضل الله، فی رحاب اهل البیت، ج ۴: ۱۰۸.

۳-قمی، سفینه البحار، ج ۲: ۲۳۵.

۴-حجتی، مروری بر پاره‌ای از سیرت و رهنمودهای حضرت رضا (ع): ۴۸۴-۴۸۰.

آدرس مطلب :

<https://www.cafetari.kh.com/news/۳۲۲۰۷/ع-رضاء-امام-رفتاری-اولویت-محرومان-همدردی/>